

PENSAMENTS EDUCATIUS

número 11

octubre 2005

LA CULTURA DEL RESPECTE

Del discurs d'investidura de Tony Blair a Westminster el dia 13 de maig del 2005. «Vull transmetre una indicació clara des del Parlament i des del govern: des d'ara no es toleraran les actituds gamberres». I va assenyalar com una de les causes d'aquestes conductes el fet que «les famílies no assumeixen la responsabilitat envers els seus fills, i això fa que alguns nois es facin grans, generació rere generació, sense el degut control dels seus pares, sense aprendre a casa el lògic sentit de disciplina».

Abans que res vull agrair a la Pilar Rahola l'article que sobre el tema del respecte va publicar en aquest mateix diari el dia 2 de juny. I també celebrot que expressi el seu acord amb algunes consideracions que he fet darrerament sobre el tema. I també ella i jo coincidim en la referència a Tony Blair i a la defensa que ell fa del que en diu «la societat del respecte».

A Catalunya hem insistit en la importància que per al nostre país té la convivència. Doncs bé, la convivència no és possible sense respecte. I hem insistit molt en el respecte polític o lingüístic o per procedència (cas de la immigració), però pocs en aspectes més del dia a dia, i més habituals, fins i tot més tradicionals.

De tant en tant un ajuntament diu que farà una campanya per fomentar el civisme. Fins i tot arriben a dir que cal restablir allò que abans se'n deia la urbanitat. Una bona intenció que dura poc. I que no evita que aquest mateix ajuntament sigui condescen-

dent amb els ocupes, que toleri actes molt sorollosos fins a altes hores de la matinada, que permeti ocupacions incíviques de l'espai públic i que reaccioni poc o gens davant de conductes agressives en el transport públic. I qui diu ajuntament o altres institucions, diu simplement pares. Els poders públics tenen un deute pedagògic envers la població, però més encara el tenen els pares.

Per això és oportú dir que l'afebliment del respecte –de la cultura del respecte– va lligat amb la pèrdua de la força de la família i del seu paper educador. Allò que hem dit tantes vegades –que la solidesa de la societat depèn en bona part que hi hagi famílies sòlides– es posa un cop més de manifest amb aquest tema del respecte. I també cal recordar que l'organització del treball i el ritme de vida de vagades fan difícil aquesta pedagogia familiar. Per això el suport a les famílies ha de ser un objectiu polític prioritari.

No hi ha respecte sense normes

Qui més ha d'educar en el respecte? Evidentment els mestres. Però pel que fa als mestres cal dir dues coses. La primera és que el nostre sistema escolar, i més encara la filosofia permissiva que l'inspira, els fan la feina difícil. La segona és que la relació entre mestres i pares no funciona prou bé, i això fa molt difícil la feina del mestre.

Suposo que les responsabilitats en això són compartides, però crec que hi ha un sector de pares que ha descarregat massa la responsabilitat de l'educació dels fills en els mestres. És allò tan típic en un conflicte entre un mestre i un alumne de posar-se del tot a favor d'«el meu nen».

Qui més ha d'educar en el respecte? Els mitjans de comunicació, sens dubte. Ho fan? No del tot. Perquè alguns d'ells estan influïts per allò que Pilar Rahola en diu l'al·lèrgia al concepte d'ordre i simpatitzen amb les actituds antisistema. I d'altres, en canvi, per convicció o per reacció defensen l'ordre amb un llenguatge de ressonàncies poc simpàtiques. És a dir, -i això no val només per als mitjans de comunicació-, entre l'adolescència antifranquista no superada de què parla la Pilar i certes nostàlgies poc o molt autoritàries, encara no s'ha aconseguit introduir prou el concepte equilibrat d'ordre.

L'espai públic –que no és només físic, sinó també de reconeixement, de convivència, d'utilització no excloent– ha

de ser un espai compartit que només és possible si l'espai és ordenat. I si hi ha respecte.

Respecte vol dir saber que no estàs sol en el món (o al teu poble, o al teu carrer, o a l'escala de casa, o a la carretera, o en tants llocs). I el conjunt del país també és un espai públic.

Una altra cosa encara. No hi ha respecte sense normes. La norma i les formes són imprescindibles. Novament torno al que deia de l'educació que han d'impartir pares i mestres. Allò tan senzill que ens deien als que érem petits ja fa anys, quan algú ens feia un obsequi: «Què es diu?». I tu deies: «Gràcies». O bé et deien: «No passis per allà, que acaben de fregar. No ho embruteu». O bé: «Els treballadors d'aquest barri es lleven a dos quarts de sis del matí. No feu soroll». O bé: «No guixis la paret dels veïns».

És clar, però, que la base del respecte no són les normes. És l'esperit de consideració de l'altre. És la idea que no estem sols. I més enllà, és l'esperit de comunitat, la consciència que hi ha un cos social sense el qual, cadascú sol, no seríem res, i al qual ens devem.

Tot això pot semblar moralisme barat. Deu ser massa senzill i pedestre per ser valorat. Però el cert és que sense això no es pot construir una societat ni eficient ni convivencial.

Jordi Pujol i Soley, Expresident de la Generalitat de Catalunya
Diàleg. Diari AVUI,
dimecres, 15 de juny del 2005

Respecte vol dir saber que no estàs sol en el món

La norma i les formes són imprescindibles

